

บทที่ 1

บทนำ

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาถึงทางเลือกในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อนำมาผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการที่มีไม่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด โดยที่การศึกษาจะวิเคราะห์ถึง **กิจกรรมการผลิต การบริโภคและการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ (economic goods)** เป็นสำคัญ

กิจกรรมการผลิต (Production)

กิจกรรมการผลิตสินค้าเศรษฐกิจอาจแบ่งได้เป็น 5 ระดับได้แก่

1. **กิจกรรมเศรษฐกิจระดับปฐมภูมิ (primary economic activities)** เป็นกิจกรรมการนำทรัพยากรหรือผลผลิตจากธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ เช่นการทำการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำประมง เหมืองแร่ ป่าไม้ เป็นต้น แรงงานที่ทำงานในกิจกรรมประเภทนี้เรียกว่า "แรงงานคอปกเสื้อสีแดง" (red-collar workers) เนื่องจากต้องทำงานอยู่กลางแจ้งตลอดเวลา ในประเทศกำลังพัฒนาทั่วไปจะมีแรงงานทำกิจกรรมปฐมภูมินี้มากกว่าร้อยละ 50

2. **กิจกรรมเศรษฐกิจระดับทุติยภูมิ (secondary economic activities)** เป็นกิจกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิตโดยนำไปผ่านกระบวนการเพื่อแปรรูป เช่นการแปรรูปผลผลิตการเกษตร หรือทรัพยากรแร่ธาตุต่างๆ รวมถึงการผลิตทางอุตสาหกรรมต่างๆ ทุกประเภท แรงงานที่ทำงานในกิจกรรมประเภทนี้เรียกว่า "แรงงานคอปกเสื้อน้ำเงิน" (blue-collar workers)

3. **กิจกรรมเศรษฐกิจระดับตติยภูมิ (tertiary economic activities)** เป็นกิจกรรมเพื่อให้บริการโดยไม่ได้มีการผลิตสินค้า ซึ่งได้แก่การค้าปลีกและบริการต่างๆ กิจกรรมประเภทนี้จะมีมากที่ศูนย์กลางของเมืองใหญ่ แรงงานที่ทำงานในกิจกรรมประเภทนี้เรียกว่า "แรงงานคอปกสีชมพู" (pink-collar workers)

4. **กิจกรรมเศรษฐกิจระดับจตุรภูมิ (quaternary economic activities)** เป็นกิจกรรมให้บริการวิชาชีพ เช่นการสอน บริการสุขภาพและการแพทย์ บริการทางกฎหมาย การเงิน

การตลาดและการบัญชี รวมไปถึงการให้บริการด้านการบริหารจัดการด้วย ผู้ที่ทำงานในกิจกรรมประเภทนี้เรียกว่า "แรงงานคอปกสีขาว" (white-collar workers)

5. กิจกรรมเศรษฐกิจระดับปัญญาภูมิ (quinary economic activities) เป็นกิจกรรมการให้บริการด้านวิชาชีพและการบริหาร "ระดับสูง" เช่น หัวหน้าคณะผู้บริหารของบริษัทที่ปรึกษาทางกฎหมายขนาดใหญ่ ผู้บริหารการเงินระดับสูงของสถาบันการเงิน ผู้บริหารระดับสูงของรัฐบาล เป็นต้น ผู้ที่ทำงานในกิจกรรมประเภทนี้เรียกว่า "บุคคลากรคอปกสีทอง" (gold-collar personals) อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปนิยมจัดรวมกิจกรรมระดับจตุรภูมิและปัญญาภูมินิยมไว้ในกิจกรรมระดับตติยภูมิ

องค์ประกอบของแรงงานในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ 5 ระดับนี้ในแต่ละประเทศสามารถใช้เป็นตัวชี้วัดระดับของการพัฒนาเศรษฐกิจได้ โดยในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นจำนวนประชากรที่อยู่ในกิจกรรมระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิจะมีสัดส่วนน้อยกว่าผู้ทำกิจกรรมระดับตติยภูมิขึ้นไป ส่วนในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนานั้นแนวโน้มจะเป็นในทางตรงข้ามกล่าวคือประชากรที่อยู่ในกิจกรรมเศรษฐกิจระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิจะมีสัดส่วนสูงมาก

การบริโภค (Consumption)

การบริโภคในความหมายทางเศรษฐศาสตร์ก็คือการนำสินค้าและ/หรือบริการมาใช้ประโยชน์เพื่อสนองความต้องการ โดยที่การบริโภคจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจหรือ "อรรถประโยชน์" (utility) ในระดับหนึ่ง และเนื่องจากผู้บริโภคมีทรัพยากรหรือรายได้จำกัด ในขณะที่มีสินค้าและบริการให้เลือกซื้อหลากหลายชนิด ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จะถือว่าผู้บริโภคทั่วไปหวังที่จะได้รับความพอใจสูงสุดจากการเลือกบริโภคสินค้าบริการภายใต้เงื่อนไขรายได้ที่มีจำกัดนั้น รูปแบบและลักษณะของการบริโภคในแต่ละประเทศหรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันจึงแตกต่างกันไปได้มากโดยขึ้นกับปัจจัยสำคัญได้แก่

- ความมีอยู่ (availability) ของสินค้า/บริการในเขตนั้น ถ้ามีอยู่มากก็มักจะมีการบริโภคมาก เช่นในประเทศไทยมีข้าวมากประชากรส่วนใหญ่จึงบริโภคข้าวเป็นอาหารหลัก แต่ถ้าสินค้าบริการใดมีอยู่เป็นจำนวนน้อยในเขตนั้นก็จะมีแนวโน้มบริโภคลดลง อย่างไรก็ตามข้อจำกัดด้านความมีอยู่ของสินค้า/บริการนั้นจะลดน้อยลงจากผลของการขนส่งและการซื้อขายแลกเปลี่ยนที่ทำให้ผู้บริโภคในเขตใดเขตหนึ่งสามารถบริโภคสินค้า/บริการที่ผลิตยังสถานที่ห่างไกลออกไปได้สะดวกขึ้น

• ความสามารถในการจ่ายซื้อ (ability to pay) สินค้า/บริการของประชากรในแต่ละเขต ถ้าหากเป็นเขตที่มีความมั่งคั่งซึ่งผู้บริโภคมีความสามารถสูงในการจ่ายซื้อสินค้า/บริการ ก็จะมีการบริโภคสินค้า/บริการแทบทุกชนิดได้เป็นจำนวนมาก แต่ถ้าเป็นในเขตยากจนซึ่งผู้บริโภคมีความสามารถน้อยในการจ่ายซื้อ การบริโภคสินค้าก็จะจำกัดลงทั้งชนิดและปริมาณ ข้อจำกัดด้านความสามารถในการจ่ายซื้อนี้อาจลดลงได้ในระดับหนึ่งจากผลของการขนส่งและการซื้อขายแลกเปลี่ยนถ้าหากการค้าเป็นไปได้โดยเสรีและ มีการนำสินค้าที่มีราคาถูกจากเขตอื่นๆ มาจำหน่ายให้แก่คนในเขตยากจนได้

จากปัจจัยกำหนดความแตกต่างในการบริโภคข้างต้น จึงทำให้แบบแผนของการบริโภคสินค้า/บริการจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่หรือเขตภูมิศาสตร์ หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือการศึกษาภูมิศาสตร์จะช่วยทำให้เข้าใจถึงลักษณะและแบบแผนของการบริโภคที่แตกต่างกันไปในแต่ละเขตพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น

การแลกเปลี่ยน (exchange)

การแลกเปลี่ยนสินค้า/บริการในทางเศรษฐศาสตร์หมายถึงกระบวนการนำสินค้า/บริการจากผู้ผลิตหรือแหล่งผลิตมาจนถึงมือผู้บริโภค ดังนั้นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนจึงหมายความรวมไปถึงกิจกรรมการค้าส่ง คำปลีก การขนส่ง การแลกเปลี่ยนทางการเงิน ตลอดจนการเก็บรักษาไว้เพื่อรอจำหน่ายด้วย โดยในแต่ละขั้นตอนของการแลกเปลี่ยนนับแต่ออกจากแหล่งผลิตเป็นต้นมานั้น มูลค่าของผลิตภัณฑ์จะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจนมาถึงมือผู้บริโภค ดังนั้นราคาของสินค้าและบริการขั้นสุดท้ายที่ผู้บริโภคจะต้องจ่ายซื้อจึงขึ้นอยู่กับต้นทุนต่างๆ ในกระบวนการแลกเปลี่ยนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นทุนในการขนส่ง

แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ (natural resources) หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้สนองความต้องการได้ ตามความหมายนี้ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นภายในสภาพแวดล้อมหนึ่งๆ จึงมีศักยภาพที่จะเป็นทรัพยากรธรรมชาติได้ทั้งสิ้น แต่จะมีคุณค่าเป็น "ทรัพยากรธรรมชาติ" ได้จริงก็ต่อเมื่อมนุษย์รู้จักที่จะนำมาใช้ประโยชน์เช่น ถ่านหินและน้ำมันแม้จะมีอยู่มานานนับล้านปีมาแล้ว แต่เพิ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติเมื่อมนุษย์รู้จักวิธีการที่จะนำมาใช้ประโยชน์ หรืออย่างพาราซึ่งเป็นพืชในท้องถื่นทวีปอเมริกาใต้มานานนับพันปี แต่เพิ่งมีคุณค่าเป็นทรัพยากรธรรมชาติไม่เกิน 200 ปีมานี้เองเมื่อมีการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในอุตสาหกรรมรถยนต์และอุตสาหกรรมอื่นๆ

ทรัพยากรธรรมชาติอาจจัดกลุ่มตามแหล่งที่มาได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

1. ทรัพยากรชีวภาพ (biotic resources) ได้แก่ทรัพยากรพืช ทรัพยากรสัตว์ ทรัพยากรป่าไม้ และทรัพยากรประมง เป็นต้น

2. ทรัพยากรอชีวภาพ (abiotic resources) ได้แก่ทรัพยากรประเภทแร่ธาตุต่างๆ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรปิโตรเลียมทั้งหลายเช่นน้ำมัน ก๊าซธรรมชาติ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันซึ่งทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภทถูกใช้สิ้นเปลืองลงอย่างรวดเร็วจนเกิดความหวาดวิตกว่าทรัพยากรที่สำคัญหลายประเภทโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์จากปิโตรเลียมจะหมดสิ้นไปในเวลาอีกไม่นาน ทำให้นิยมจัดแบ่งทรัพยากรออกเป็น ทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้ (renewable resources) และ ทรัพยากรที่ไม่อาจสร้างขึ้นใหม่ได้ (non-renewable resources)

ทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้ คือทรัพยากรที่ไม่มีแนวโน้มจะหมดสิ้นไปเนื่องจากสามารถสร้างขึ้นใหม่หรือนำมาใช้ซ้ำได้ เช่นทรัพยากรดินน้ำ อากาศตลอดจนทรัพยากรชีวภาพส่วนใหญ่

ทรัพยากรที่ไม่อาจสร้างขึ้นใหม่ได้ คือทรัพยากรที่ใช้สิ้นเปลืองไปโดยไม่อาจนำมาใช้ซ้ำหรือสร้างขึ้นใหม่ได้หรือแม้จะสร้างได้ก็ต้องใช้เวลายาวนานนับล้านปี ทรัพยากรประเภทนี้ส่วนใหญ่คือทรัพยากรประเภทอชีวภาพ ได้แก่แร่ธาตุต่างๆ น้ำมัน และทรัพยากรพลังงานอื่นๆ

แม้ว่าความวิตกกังวลโดยทั่วไปจะมุ่งไปที่ทรัพยากรที่ไม่อาจสร้างได้ใหม่ที่กำลังจะหมดลงจากผลของการใช้อย่างฟุ่มเฟือยในอดีต แต่ในกรณีของทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้นั้นก็อาจเกิดปัญหาที่น่าวิตกขึ้นได้เช่นกันเนื่องจากเมื่อประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ประกอบการเพิ่มขึ้นของปริมาณการบริโภคเฉลี่ยต่อประชากร 1 คนทำให้แม้แต่ทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้ก็มีแนวโน้มที่จะหมดไปได้ในระยะเวลาไม่นานถ้าหากแนวโน้มการใช้โดยปราศจากการอนุรักษ์อย่างเพียงพอยังคงดำเนินต่อไป ตัวอย่างสำคัญในเรื่องนี้ก็คือการลดลงของทรัพยากรป่าไม้จากผลของการตัดไม้ทำลายป่า การที่อัตราการทำลายป่าไม้สูงกว่าอัตราการเพิ่มขึ้นของต้นไม้ในป่าทำให้พื้นที่ป่าลดลงอย่างรวดเร็ว และแม้ว่าการปลูกต้นไม้ขึ้นใหม่ทดแทนจะทำได้แต่ก็ต้องใช้เวลานานกว่าจะคืนสภาพป่าที่สมบูรณ์ได้ดั้งเดิม และที่สำคัญกว่านั้นก็คือโอกาสที่จะปลูกป่าทดแทนนั้นมีน้อยลงจากผลของการบุกรุกเข้าไปยึดครองเป็นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตร นอกจากนั้นการตัดต้นไม้ในพื้นที่ภูเขาทำให้ไม่มี

รากไม้ยึดเหนี่ยวผิวหน้าดิน เมื่อฝนตกผิวหน้าดินที่อุดมสมบูรณ์จึงถูกชะล้างไปหมดทำให้ที่ดินเสื่อมโทรมลงจนหมดสภาพที่จะปลูกพืชได้ในที่สุด

ทำนองเดียวกัน ทรัพยากรประมงก็มีแนวโน้มจะลดลงอย่างรวดเร็วในแหล่งประมงสำคัญต่างๆ ของโลกซึ่งเกิดจากการพัฒนาเครื่องมือประมงที่ทันสมัยจนทำให้ปริมาณปลาที่จับได้มีมากกว่าอัตราการเพิ่มของปลาตามธรรมชาติ นอกจากนั้นแม้แต่ทรัพยากรน้ำใต้ดินก็หมดไปได้จากการสูบน้ำบาดาลขึ้นมาใช้จนสูงเกินระดับการผลิตขึ้นทดแทนตามธรรมชาติไปมาก ตัวอย่างข้างต้นเหล่านี้ทำให้เห็นได้ว่าแม้แต่ทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้ก็ยังคงตกอยู่ในภาวะที่ใกล้ล้าที่จะหมดไปในไม่ช้า

ในกรณีของทรัพยากรพลังงานซึ่งส่วนใหญ่จัดเป็นทรัพยากรประเภทที่ไม่อาจสร้างขึ้นใหม่ได้นั้น ในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจอย่างมากเนื่องจากแหล่งทรัพยากรอันได้แก่น้ำมัน ก๊าซธรรมชาติและถ่านหินที่มีการค้นพบและนำมาใช้ยังมีแนวโน้มจะหมดไปในอีกไม่กี่ร้อยปีข้างหน้า การค้นคว้าวิจัยจึงมุ่งไปที่การพยายามพัฒนาพลังงานจากทรัพยากรประเภทที่สร้างขึ้นใหม่ได้เช่นพลังงานแสงอาทิตย์ พลังน้ำ พลังลม ก๊าซชีวภาพ (biogas) เป็นต้น เพื่ออนุรักษ์แหล่งพลังงานจากทรัพยากรประเภทที่ไม่อาจสร้างขึ้นใหม่ได้เอาไว้ให้สามารถใช้ต่อไปได้นานยิ่งขึ้น

แบบแผนการกระจายตัวของทรัพยากรธรรมชาติ

การที่ทรัพยากรชีวภาพอันได้แก่ ทรัพยากรพืช ป่าไม้ สัตว์ และประมง จะมีอยู่ ณ สถานที่ใดบ้างบนพื้นผิวโลกนั้น ส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ซึ่งรวมถึงสภาพภูมิอากาศด้วย พืชแต่ละชนิดต้องการสภาพพื้นดินและภูมิอากาศที่เหมาะสมเพื่อการเติบโตแตกต่างกันไป เช่นฝ้าย และอ้อยปลูกได้ในเขตร้อน (tropical) ส่วนไม้สักและไม้ไผ่จะเติบโตได้ดีในภูมิอากาศแบบมรสุม เป็นต้น ทำนองเดียวกันการเติบโตและอยู่รอดของสัตว์ประเภทต่างๆ ก็ต้องการสภาพพื้นที่และภูมิอากาศที่เหมาะสมเช่นกัน ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแบบแผนการกระจายตัวของทรัพยากรมีความสัมพันธ์กับปัจจัยทางภูมิศาสตร์เป็นอย่างมาก

แบบแผนการกระจายตัวของทรัพยากรธรรมชาติเช่นนี้ ย่อมเกี่ยวพันกับลักษณะการตั้งถิ่นฐานของประชากรในเขตต่างๆ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่กำหนดระดับการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละเขตด้วย เช่นในพื้นที่เขตเส้นศูนย์สูตรซึ่งเป็นป่าฝนหนาที่บริเวณลุ่มน้ำอเมซอนในอเมริกาใต้และบริเวณลุ่มน้ำซาอีร์ (Zaire) ในแอฟริกา มีลักษณะทาง

ภูมิศาสตร์ที่ทำให้มนุษย์ยากจะรุกล้ำเข้าไปตั้งถิ่นฐานได้ บริเวณเหล่านี้จึงมีคนอยู่อาศัยเพียงเล็กน้อย และกระจายกันอยู่ อย่างไรก็ตามเขตป่าฝนบริเวณคาบสมุทรมาลายูและหมู่เกาะของอินโดนีเซียนั้นกลับมีคนเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นเนื่องจากลักษณะดินจากภูเขาไฟซึ่งมีธาตุอาหารสำหรับพืชอุดมสมบูรณ์ทำให้มีการบุกเบิกพื้นที่เพื่อทำการเพาะปลูกอย่างกว้างขวาง และมีการทำสวนป่าขนาดใหญ่เช่นสวนยางพาราและปาล์มน้ำมันซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ

ส่วนในเขตทะเลทรายนั้นเนื่องจากฝนตกน้อยทำให้มีทรัพยากรชีวภาพน้อยมาก ดังนั้นในเขตทะเลทรายอันกว้างใหญ่เช่นทะเลทรายซาฮาราและทะเลทรายอะราเบียจึงแทบจะไม่มีคนอยู่อาศัยเลยในอดีตและสภาพเศรษฐกิจยากจนมาก อย่างไรก็ตามจากการค้นพบแหล่งทรัพยากร อชีวภาพอันได้แก่น้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นจำนวนมากในเขตทะเลทรายบางแห่งทำให้ในปัจจุบันอาจมีชุมชนหนาแน่นเกิดขึ้นเนื่องจากการค้นพบและพัฒนาแหล่งน้ำมันขึ้นมาใช้ประโยชน์และทำให้เขตที่มีแหล่งน้ำมันกลายเป็นเขตที่มีความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจสูงขึ้นมาได้

นอกจากน้ำมันแล้ว ทรัพยากรอชีวภาพประเภทอื่นๆ เช่นแร่เหล็ก ทองแดง อลูมิเนียม ฯลฯ มีแหล่งสำรองกระจายตัวอย่างไม่สม่ำเสมอบนพื้นผิวโลก ประเทศที่มีแหล่งสำรองของแร่ธาตุเหล่านี้ซึ่งเป็นวัตถุดิบพื้นฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมก็มีแนวโน้มที่จะเติบโตก้าวหน้าทางอุตสาหกรรมได้ดีเช่นสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาภูมิศาสตร์

ภูมิศาสตร์ เป็นวิชาที่ศึกษาเพื่อวิเคราะห์ปรากฏการณ์ที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่บนพื้นผิวโลกโดยมุ่งจะอธิบายถึงแหล่งที่เกิดปรากฏการณ์และทำความเข้าใจว่าเพราะเหตุใดปรากฏการณ์จึงเกิดขึ้น ณ ที่นั้น รวมทั้งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างแหล่งปรากฏการณ์ต่างๆเหล่านั้นด้วย

นอกจากนี้ การศึกษาภูมิศาสตร์ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงพฤติกรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายใต้สิ่งแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ต่างๆ ว่าบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเหล่านั้นจะมีพฤติกรรมอย่างไรและทำไมจึงมีพฤติกรรมเช่นนั้น

เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิศาสตร์

เนื่องจากเศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาถึงทางเลือกในการใช้ “ทรัพยากร” ที่มีอยู่ จำกัดเพื่อนำไปผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการซึ่งมีไม่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ดังนั้นการศึกษา “เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติ” จึงเน้นที่การตัดสินใจเลือกใช้ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

ส่วน “เศรษฐศาสตร์ภูมิศาสตร์” นั้น เป็นวิชาที่ศึกษาถึงการผลิต การจัดสรร และกิจกรรมการบริโภคของมนุษย์ซึ่งสภาพภูมิศาสตร์ต่างๆ เช่นภาวะดินฟ้าอากาศ ภูมิประเทศ ฯลฯ จะมีบทบาทสำคัญต่อกิจกรรมเหล่านั้น

ดังนั้นวิชา “เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิศาสตร์” จึงเป็นการนำเอาเศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและเศรษฐศาสตร์ภูมิศาสตร์มาประยุกต์เข้าด้วยกัน โดยในที่นี่ได้ยึดหลักการของเศรษฐศาสตร์ภูมิศาสตร์เป็นพื้นฐานเนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติมีการกระจายตัวตามลักษณะทางภูมิศาสตร์อยู่แล้ว

เศรษฐศาสตร์ภูมิศาสตร์ ศึกษาเน้นที่การกระจายของแหล่งที่ตั้งกิจกรรมการผลิต การบริโภค ตลอดจนการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการต่างๆ โดยมีจุดประสงค์เพื่อจะแสดงให้เห็นถึงรูปแบบการกระจายตัวของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเหล่านี้ตามพื้นที่ต่างๆ บนพื้นโลก และทำความเข้าใจว่าทำไมกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวจึงเกิดขึ้น ณ สถานที่เหล่านั้น ประเด็นสำคัญของการศึกษาคือเพื่อจะได้ทราบว่ากิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่นทั้งภายในเขตนั้นและในเขตอื่นๆ อย่างไร ตัวอย่างเช่น อาจเป็นการศึกษาเพื่อวิเคราะห์แหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งว่ามีความเชื่อมโยงกับแหล่งวัตถุดิบ และที่ตั้งของตลาดอย่างไร นอกจากนี้นักเศรษฐศาสตร์ภูมิศาสตร์อาจจำเป็นต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมอีกด้วยว่าเพราะเหตุใดโรงงานแห่งนั้นจึงเลือกสถานที่ตั้งแห่งนั้นจากทางเลือกของแหล่งที่ตั้งต่างๆ ที่มีอยู่มากมาย

จากหลักการศึกษาด้านภูมิศาสตร์เศรษฐกิจข้างต้น ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์จึงได้แก่ทฤษฎีแหล่งที่ตั้ง (location theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่มุ่งอธิบายปัจจัยพื้นฐานอันเป็นตัวกำหนดและมีอิทธิพลต่อการกำหนดแหล่งที่ตั้งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจทุกประเภท

การแสดงให้เห็นถึงสภาพของแหล่งที่ตั้งต่างๆ นั้นสามารถทำได้โดยใช้แผนที่ เช่นแผนที่แสดงที่ตั้งของเมือง ถนน เหมืองแร่ ฯลฯ โดยการอธิบายความหมายของที่ตั้งเหล่านี้

ทางภูมิศาสตร์จะทำด้วยหลักการวิเคราะห์พื้นที่ (spatial analysis) ซึ่งเป็นการอธิบายรูปแบบการกระจายของแหล่งที่ตั้งต่างๆ บนพื้นผิวโลกซึ่งอาจทำได้หลากหลายวิธีตั้งแต่วิธีง่ายๆ เช่นใช้แผนที่ ไปจนถึงการใช้วิธีทางสถิติที่ซับซ้อนและวิทยาการสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Geographical Information Science: GIS)

แบบฝึกหัดบทที่ 1

1. กิจกรรมทางเศรษฐกิจจะระดับปฐมภูมิคืออะไร แตกต่างจากกิจกรรมระดับทุติยภูมิและตติยภูมิอย่างไร จงอธิบาย
2. ในประเทศพัฒนาแล้ว กิจกรรมเศรษฐกิจระดับใดที่มีสัดส่วนมากที่สุด เพราะเหตุใด
3. ในประเทศกำลังพัฒนา กิจกรรมเศรษฐกิจระดับใดที่มีสัดส่วนมากที่สุด เพราะเหตุใด
4. เพราะเหตุใดแบบแผนการบริโภคจึงแตกต่างกันไปในแต่ละเขตภูมิศาสตร์ จงอธิบาย
5. จงอธิบายความหมายของ "ทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้" และ "ทรัพยากรที่ไม่สามารถสร้างขึ้นใหม่ได้" ท่านคิดว่าจริงหรือไม่ที่แม้แต่ทรัพยากรที่สร้างขึ้นใหม่ได้หลายประเภทก็กำลังตกอยู่ในสภาวะน่าวิตกว่าจะหมดไป ให้อธิบายเหตุผลประกอบ
6. จงอธิบายความหมายของ "เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรธรรมชาติและภูมิศาสตร์" และความสัมพันธ์ระหว่าง "เศรษฐศาสตร์" "ทรัพยากรธรรมชาติ" และ "ภูมิศาสตร์" มาโดยละเอียด